38145 ـ وای بر شراب‌خوار

سوال

دختری قبل از شروع ماه رمضان شراب نوشیده و سپس در اول رمضان روزه گرفته است، اما یکی از خواهران به او گفته است که روزه‌اش مردود است و خداوند آن را قبول نخواهد کرد، زیرا به تازگی شراب نوشیده و باید ۴۰ روز صبر کند تا خداوند نماز و روزه‌اش را بپذیرد. آیا این سخن درست است؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

نوشیدن شراب از گناهان کبیره، مادر تمام پلیدی‌ها و کلید هر شری است. این عمل عقل را زایل می‌کند، مال را به هدر می‌دهد، سردرد می‌آورد و طعم آن ناخوشایند است. شراب، پلیدی‌ای از عمل شیطان است که میان مردم بذر دشمنی و کینه می‌پاشد و آنان را از یاد خدا و نماز بازمی‌دارد. همچنین، انسان را به سوی زنا می‌کشاند و چه بسا به تجاوز به محارم، همچون دختر و خواهر، منجر می‌شود؛ غیرت را نابود کرده و جز خواری، پشیمانی و رسوایی به بار نمی‌آورد. این گناه، شراب‌خوار را به پست‌ترین مرتبهٔ انسانی، یعنی دیوانگی، تنزل می‌دهد، پرده‌های حیا را می‌درد، رازها را فاش می‌سازد، ارتکاب زشتی‌ها را در نظرش آسان جلوه می‌دهد و حرمتِ امور مقدس را از قلب او می‌زداید؛ و دائم‌الخمر همچون یک بت‌پرست است.

چه بسا جنگ‌ها که از آن شعله‌ور گشته، چه ثروتمندان که به خاک فقر نشسته‌اند، چه عزیزان که خوار شده و چه شرافتمندان که به پستی گرویده‌اند. چه بسیار نعمت‌ها که به سبب آن از کف رفته و چه بسیار نقمت‌ها که به همراه آورده است.

چه بسیار پیوندهایی که میان مرد و همسرش گسسته و قلب و خرد آدمی را ربوده است. چه بسیار حسرت‌ها که بر دل‌ها نهاده و چه اشک‌ها که از دیدگان جاری ساخته است.

چه بی‌شمار درهای خیری که به روی شراب‌خوار بسته و چه درهای شری که به رویش گشوده است! چه بسیار او را در بلا افکنده، مرگش را نزدیک ساخته و به محنت و رنج دچار کرده است.

آری، شراب، سرچشمهٔ تمام گناهان، کلید هر شر، رباینده‌ٔ نعمت‌ها و آورندهٔ مصیبت‌هاست. از میان تمام پستی‌هایش، اگر

تنها همین یک عیب را داشت که با شراب بهشتی در وجود یک بنده جمع نمی‌شود، همین مصیبت خود به تنهایی کافی بود. و بی‌تردید، آفات شراب چندین و چند برابر آن چیزی است که ذکر کردیم. [به نقل از ابن قیم رحمه الله در حادی الأرواح].

و خداوند ما را در کتابش و بر زبان پیامبرش ـ صلی الله علیه وسلم ـ از آن برحذر داشته است. حق تعالی می‌فرماید:

۱ـ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ [المائدة: ۹۰] (ای کسانی که ایمان آورده‌اید، قطعاً شراب و قمار و بت‌ها و تیرهای قرعه، پلید و از کار شیطان است؛ پس از آن دوری کنید؛ باشد که رستگار شوید).

۲ـ خداوند شراب‌خوار را لعنت کرده است. در سنن ابی‌داود (۳۱۸۹) از ابن عمر رضی الله عنهما روایت است که گفت: رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ـ فرمودند: «خداوند شراب، و نوشنده‌اش، و ساقی‌اش، و فروشنده‌اش، و خریدارش، و گیرندهٔ عصاره‌اش، و درخواست‌کنندهٔ عصاره‌اش، و حمل‌کننده‌اش، و کسی که به سویش حمل می‌شود را لعنت کرده است». و آلبانی در صحیح أبی داود (۲/۷۰۰) آن را صحیح دانسته است.

۳ـ پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ دائم‌الخمر را به بت‌پرست تشبیه کرده‌اند. از ابوهریره روایت است که گفت: رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ـ فرمودند: «دائم‌الخمر مانند بت‌پرست است». به روایت ابن ماجه (۳۳۷۵) و آلبانی در صحیح ابن ماجه (۲۷۲۰) آن را حسن دانسته است.

۴- محرومیت از ورود به بهشت برای کسی که بر شراب‌خواری مداومت ورزد. از ابودرداء از پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ روایت است که فرمودند: «دائم‌الخمر وارد بهشت نمی‌شود». به روایت ابن ماجه (۳۳۷۶) و آلبانی در صحیح ابن ماجه (۲۷۲۱) آن را صحیح دانسته است.

۵- از عثمان رضی الله عنه روایت است که گفت: «از شراب دوری کنید، زیرا آن مادر پلیدی‌هاست. مردی از پیشینیان شما بود که به عبادت مشغول بود، پس زن گمراهی به او علاقه‌مند شد و کنیزش را نزد او فرستاد و به او گفت: ما تو را برای شهادت دادن دعوت می‌کنیم. پس او با کنیزش به راه افتاد و هر بار که از دری وارد می‌شد، کنیز در را پشت سرش می‌بست تا اینکه به زنی زیبا رسید که نزد او پسربچه‌ای و ظرف شرابی بود. زن گفت: به خدا سوگند من تو را برای شهادت دادن دعوت نکردم، بلکه دعوتت کردم تا با من همبستر شوی، یا جامی از این شراب بنوشی، یا این پسر بچه را بکشی. مرد عابد گفت: پس جامی از این شراب به من بنوشان. زن جامی به او داد. مرد گفت: بیشتر بدهید. پس دست از این کار بر نداشت تا اینکه با آن زن همبستر شد و آن کودک را نیز کشت. پس از شراب دوری کنید، زیرا به خدا سوگند، ایمان و مداومت بر شراب‌خواری با هم جمع نمی‌شوند، مگر اینکه نزدیک است یکی از آن دو، دیگری را بیرون کند». به روایت نسائی (۵۶۶۶) و آلبانی در صحیح النسائی (۵۲۳۶) آن را صحیح دانسته است.

۶- نماز او تا چهل روز پذیرفته نمی‌شود. از عبدالله بن عمرو روایت است که گفت: رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ـ فرمودند: «هر کس شراب بنوشد و مست شود، چهل صبح نمازش پذیرفته نمی‌شود، و اگر بمیرد وارد آتش می‌شود. پس اگر توبه کند، الله توبه‌اش را می‌پذیرد. و اگر بازگردد و بنوشد و مست شود، چهل صبح نمازش پذیرفته نمی‌شود، پس اگر بمیرد وارد آتش می‌شود. پس اگر توبه کند، الله توبه‌اش را می‌پذیرد. و اگر بازگردد و بنوشد و مست شود، چهل صبح نمازش پذیرفته نمی‌شود، پس اگر بمیرد وارد آتش می‌شود. و اگر توبه کند، الله توبه‌اش را می‌پذیرد. و اگر بازگردد، بر الله حق است که در روز قیامت از «ردغة الخبال» به او بنوشاند». گفتند: ای رسول خدا، «ردغة الخبال» چیست؟ فرمودند: «عصارهٔ اهل آتش». به روایت ابن ماجه (۳۳۷۷) و آلبانی در صحیح ابن ماجه (۲۷۲۲) آن را صحیح دانسته است.

و معنای عدم قبولی نماز این نیست که آن نماز صحیح نیست، یا اینکه شخص نماز را ترک کند، بلکه معنایش این است که برای آن ثوابی دریافت نمی‌کند. پس فایدهٔ او از نماز این است که ذمه‌اش بری می‌شود (از دوش او ادا می‌شود) و برای ترک آن مجازات نمی‌شود.

ابوعبدالله محمد بن نصر مروزی می‌گوید: «قول ایشان «نمازش پذیرفته نمی‌شود» یعنی: به عنوان عقوبت برای شراب‌خواری‌اش، چهل روز برای نمازش ثواب داده نمی‌شود، همانطور که دربارهٔ کسی که روز جمعه در حین خطبهٔ امام صحبت می‌کند، گفته‌اند که او نماز جمعه را خوانده اما جمعه‌ای برایش نیست، منظورشان این است که به عنوان عقوبت برای گناهش، ثواب جمعه به او داده نمی‌شود». تعظیم قدر الصلاة (۲/۵۸۷، ۵۸۸).

نووی می‌گوید: «و اما عدم قبولی نمازش، معنایش این است که ثوابی در آن برایش نیست، هرچند برای ساقط شدن فرض از او کافی است و با آن نیازی به اعاده ندارد».

و اما آنچه برای سوال‌کننده ذکر شده که روزه‌اش مردود و غیر مقبول است، این مبتنی بر نظر برخی از علماست که گفته‌اند ذکر نماز در حدیث پیشین، به جای سایر عبادات نیز آمده است و آنها نیز پذیرفته نمی‌شوند.

مبارکفوری در تحفة الأحوذي می‌گوید: «و گفته شده: نماز را به این دلیل خاص ذکر کرده که برترین عبادات بدنی است، پس اگر آن پذیرفته نشود، پذیرفته نشدن دیگر عبادات به طریق اولی است». تحفة الأحوذي با تصرف. و عراقی و مناوی نیز چنین گفته‌اند.

بنابراین، بر اساس این قول، روزه نیز پذیرفته نمی‌شود، و معنای آن این نیست که کسی که شراب نوشیده روزه را ترک کند، بلکه به آن امر می‌شود ولی به عنوان تنبیه، از او پذیرفته نمی‌شود.

و شکی نیست که بر شراب‌خوار واجب است که نماز را در اوقاتش به جای آورد و رمضان را روزه بگیرد، و اگر در چیزی از نماز یا روزه‌اش کوتاهی کند، مرتکب گناه کبیرهٔ بزرگی شده که از ارتکاب جرم شراب‌خواری شدیدتر است.

باید توجه داشت که اگر مسلمانی به گناهی آلوده شد و به دلیل ضعف ایمان، در توبه کردن ناتوان بود، این ناتوانی هرگز نباید مجوزی برای او شود تا در گناهانش غرق شده و بر آنها مداومت ورزد، یا اینکه عبادات را ترک کرده و در آنها کوتاهی کند. بلکه بر او واجب است که هر قدر می‌تواند به طاعات پایبند باشد و همزمان برای ترک گناهان کبیره و هلاک‌کننده‌ای که مرتکب می‌شود، تلاش کند.

همچنین، بر هر مسلمانی واجب است که تقوای الهی را پیشه کند، از فریب و وسوسه‌های شیطان برحذر باشد و خود را بازیچهٔ دست او نسازد. پس اگر شیطان بر او چیره شد و او را به ورطهٔ نافرمانی پروردگار کشاند، باید بی‌درنگ به سوی توبه بشتابد؛ زیرا «توبه‌کننده از گناه، مانند کسی است که گناهی ندارد». به روایت ابن ماجه (۲۴۵۰) و بوصیری در «الزوائد/حاشیه سنن ابن ماجه» آن را صحیح دانسته است.

باید توجه داشت که این عقوبت (عدم قبولی ثواب اعمال)، تنها برای شراب‌خواری است که بر گناه خود باقی مانده و توبه نکرده است. اما کسی که خالصانه توبه کند و به سوی پروردگار بازگردد، خداوند توبه‌اش را می‌پذیرد و اعمال او را نیز قبول می‌فرماید.

از خداوند می‌خواهیم که ما را از وسوسه‌های شیطان در امان داشته و از فتنه‌های آشکار و پنهان دور نگه دارد.

و الحمدلله رب العالمین.